

नागरिकांची सनद

राज्य आरोग्य हमी सोसायटी

जीवनदायी भवन, राज्य कामगार विमा योजना रुग्णालय आवार,
गणपत जाधव मार्ग, वरळी, मुंबई ४०० ०१८

दुरध्वनी क्रमांक- ०२२- २४९९ ९२०३/०४/०५

Website:- www.jeevandayee.gov.in

प्रस्तावना

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेद्वारे प्रति कुटुंब प्रति वर्ष रु.१.५ लक्ष रकमेपर्यंतच्या विमा संरक्षणाच्या माध्यमातून दर्जेदार व गुणवत्तापूर्ण वैद्यकीय उपचार निःशुल्क पुरविण्यात येत आहेत. तसेच केंद्र शासनाच्या सामाजिक, आर्थिक व जातनिहाय जनगणनेत नोंद असलेल्या कुटुंबांकरिता आयुष्यमान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना लागू केली असून या योजनेद्वारे प्रति कुटुंब प्रति वर्ष रु.५ लक्षाचे विमा संरक्षण अनुज्ञेय आहे. महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना व आयुष्यमान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना राज्यात दि. १ एप्रिल, २०२० रोजीपासून एकत्रितरित्या राबविण्यात येत आहे. युनायटेड इंडिया इन्श्युरन्स कंपनीमार्फत एकत्रित योजनेत रु.१.५ लक्षापर्यंतचे विमा संरक्षण पुरविण्यात येत असून रु.१.५ लक्षापुढील ते रु.५ लक्षापर्यंतचे संरक्षण हमी तत्त्वावर राज्य आरोग्य हमी सोसायटीकडून पुरविण्यात येत आहे.

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना व आयुष्यमान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना या दोन्ही योजनांचा सर्व सामान्य नागरिकांना माहिती प्राप्त व्हावी याकरिता राज्य आरोग्य हमी सोसायटीमार्फत नागरिकांची सनद प्रसिध्द करण्यात येत आहे. ही नागरिकांची सनद सर्व सामान्य नागरिकांसाठी नेहमीच खुली असेल आणि सन्माननीय नागरिकांच्या बहुमुल्य सुचनांचा विचार करून या सनदेमध्ये वेळोवेळी सुधारणा करण्यात येतील. राज्य आरोग्य हमी सोसायटी नागरिकांच्या सनदेची अंमलबजावणी करण्यास नेहमी कटीबद्ध आहे. महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना व आयुष्यमान भारत-प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेचा राज्यातील अधिकाधिक नागरिकांना लाभ घेण्याचे याद्वारे आवाहन करण्यात येत आहे. या योजनांमधून लाभार्थी रुग्णांना वैद्यकीय उपचार/शस्त्रक्रिया उपलब्ध करण्याकरिता या योजनेचे सर्व अधिकारी/कर्मचारी कर्तव्य भावनेने व कर्तव्य तत्परतेने सतत प्रयत्नशील राहतील याची हमी देत आहे.

डॉ. सुधाकर शिंदे
मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
राज्य आरोग्य हमी सोसायटी

राज्य आरोग्य हमी सोसायटी

शासन निर्णय क्र.मफुयो-२०१६/प्र.क्र.३३१/आरोग्य-६, दि.१२ ऑगस्ट, २०१६ अन्वये महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना विमा कंपनीच्या सहभागाने राबविण्यासाठी तसेच वेळोवेळी शासनाने दिलेल्या निर्देशानुसार इतर महत्त्वाच्या वैद्यकीय योजनांच्या अंमलबजावणीसाठी सोसायटी रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८६० (१६८० चा अधिनियम क्र.२१) च्या तरतुदीनुसार, 'राज्य आरोग्य हमी सोसायटी' स्थापन करण्यास व सदर अधिनियमातील तरतुदीनुसार पंजीबद्ध करण्यास मान्यता देण्यात आली. या निर्देशानुसार, 'राज्य आरोग्य हमी सोसायटी' पंजीबद्ध करण्यात आली आहे.

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना व प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना — सर्वसाधारण माहिती

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना (MJPJAY): ही योजना दि.२ जुलै, २०१२ पासून आठ जिल्ह्यांत लागू करण्यात आली व त्यानंतर दि.२१ नोव्हेंबर, २०१३ मध्ये संपुर्ण महाराष्ट्र राज्यात विस्तारीत करण्यात आली. ही योजना पूर्वी 'राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना' या नावाने ओळखली जात होती व सध्या ही योजना 'महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना' या नावाने कार्यरत आहे.

आयुष्मान भारत — प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (AB-PMJAY): भारत सरकारची सदर योजना राज्यात महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेसोबत दि.२३ सप्टेंबर, २०१८ पासून एकत्रितरित्या लागू करण्यात आली. सामाजिक, आर्थिक व जातनिहाय जनगणना, २०११ च्या यादीतील (SECC database) कुटुंब या योजनेचे लाभार्थी आहेत. ही योजना विमा आणि हमी तत्त्वावर राबविण्यात येत आहे.

एकत्रित महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना व आयुष्मान भारत- प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना राज्यात दि. १ एप्रिल, २०२० रोजीपासून लागू करण्यात आली आहे. मे. युनायटेड इंडिया इन्श्युरन्स कंपनी लिमिटेड (सार्वजनिक क्षेत्रातील कंपनी) एकत्रित योजनेतील लाभार्थ्यांना रु.१.५ लक्ष रकमेपर्यंतचे आरोग्य विमा संरक्षण विमा तत्त्वावर पुरवित आहे. पिवळी, केशरी, अंत्योदय अन्न योजना व अन्नपूर्णा योजना शिधापत्रिकाधारक (प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेतील लाभार्थ्यांसह) लाभार्थी कुटुंबांच्या वतीने राज्य आरोग्य हमी सोसायटी प्रति कुटुंब प्रति पॉलिसी वर्ष रु.७९७/- विमा रक्कम त्रैमासिक हप्त्यांमध्ये विमा कंपनीस अदा करित आहे.

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेसाठी महाराष्ट्र शासनाकडून संपुर्णतः निधी प्राप्त होत आहे तर प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेकरिता केंद्र व राज्य शासनाकडून अनुक्रमे ६०:४० या प्रमाणात निधी प्राप्त होत आहे.

लाभार्थी:

१) महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेतील लाभार्थी:

गट	लाभार्थ्यांचा तपशील
गट अ	महाराष्ट्र राज्यातील ३६ जिल्ह्यांमधील अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून वितरीत करण्यात आलेल्या पिवळी शिधापत्रिका, अंत्योदय अन्न योजना शिधापत्रिका, अन्नपूर्णा योजना शिधापत्रिका व केशरी (रु.१ लक्षापर्यंत वार्षिक उत्पन्न) शिधापत्रिकाधारक कुटुंबे.
गट ब	अवर्षणग्रस्त १४ जिल्ह्यातील (औरंगाबाद, जालना, बीड, परभणी, हिंगोली, लातूर, नांदेड,

	उस्मानाबाद, अमरावती, अकोला, बुलढाणा, वाशिम, यवतमाळ व वर्धा) शुभ्र शिधापत्रिकाधारक शेतकरी कुटुंबे
गट क	१. शासकीय अनाथाश्रमातील मुले, शासकीय आश्रमशाळेतील विद्यार्थी, शासकीय महिला आश्रमातील महिला, शासकीय वृद्धाश्रमातील ज्येष्ठ नागरिक २. माहिती व जनसंपर्क कार्यालयाकडील निकषानुसार पत्रकार व त्यांचेवर अवलंबित असलेले कुटुंबातील सदस्य. ३. महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळातील जिवित नोंदणीकृत बांधकाम कामगार व त्यांची कुटुंबे.

२) प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेचे लाभार्थी: सामाजिक, आर्थिक व जातनिहाय जनगणनेच्या वंचित व व्यावसायिक निकषानुसार अनुक्रमे ग्रामीण व शहरी क्षेत्रातील कुटुंबांचा या योजनेत समावेश करण्यात आला आहे.

क्षेत्र	लाभार्थ्यांचा तपशील
शहरी	शहरी भागातील खालील ११ व्यावसायिक गटातील कामगार योजनेसाठी पात्र आहेत. <ul style="list-style-type: none"> • कचरा वेचक • भिक्षुक • घरगुती कामगार • गटई कामगार/ मोची/फेरीवाले/रस्त्यावर सेवा पुरविणारे अन्य कामगार • बांधकाम कामगार/ प्लंबर/ गवंडी/कामगार/ रंगारी/ वेल्डर/सुरक्षा रक्षक/हमाल व डोक्याने भार वाहणारे अन्य कामगार • सफाईगार/स्वच्छक/ माळी • घरकाम करणारे/ हस्तकला कारागीर/शिंपी • वाहतूक कर्मचारी/ चालक/ वाहक/ चालक व वाहकांचे मदतनीस/हातगाडी ओढणारे/सायकल रिक्शा ओढणारे • दुकानात काम करणारे/ सहाय्यक/ लहान आस्थापनांमधील शिपाई/ मदतनीस/ अटेण्डंट/ वेंटर • वीजतंत्री/ मेकॅनिक/ असेम्ब्ली / दुरुस्ती करणारे • धोबी व वॉचमन

ग्रामीण	ग्रामीण भागाच्या एकूण ७ वंचित निकषांपैकी, प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेमध्ये खालील सहा वंचित निकषातील (D1 to D5 and D7) किमान एक निकषात बसणाऱ्या कुटुंबांचा व आपोआप समाविष्ट (बेघर, भिक्षुक, मुलतः आदिवासी समूह, सफाई कामगार कुटुंबे व कायदेशीर बंधपत्रित कामगार) निकषांतील कुटुंबांचा समावेश होतो. <ul style="list-style-type: none"> • D1- कच्च्या भिंती व कच्च्या छताच्या एका खोलीत राहणारे कुटुंब • D2- १६-५९ वयोगटातील प्रौढ सदस्य नसलेले कुटुंबे • D3- १६-५९ वयोगटातील प्रौढ पुरुष सदस्य नसलेले कुटुंब • D4- दिव्यांग कुटुंब प्रमुख असलेली कुटुंबे • D5- अनुसूचित जाती व जमाती मधील कुटुंबे • D7- भूमिहीन मजुराची कुटुंबे
---------	--

पात्रता आणि ओळख:

१) महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेतील लाभार्थी:

गट	पात्रतेचे निकष
गट अ	सर्व पात्र लाभार्थ्यांची ओळख पिवळी, केशरी, अंत्योदय अन्न योजना व अन्नपूर्णा योजना शिधापत्रिका व त्यासोबत फोटो ओळखपत्र (वैध ओळखपत्रांच्या यादीनुसार) याद्वारे पटविली जाईल.
गट ब	महाराष्ट्रातील अवर्षणग्रस्त १४ जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांची पात्रता लाभार्थ्यांचे / कुटुंब प्रमुखाचे नाव असलेल्या ७/१२ उताऱ्यासह शुभ्र शिधापत्रिका किंवा लाभार्थी हा शेतकरी असल्याचे/शेतकरी कुटुंबातील सदस्य असल्याचे नजीकच्या महसुल अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र व लाभार्थ्यांचे फोटो ओळखपत्र (वैध ओळखपत्रांच्या यादीनुसार) याद्वारे निश्चित केली जाईल.
गट क	लाभार्थ्यांची पात्रता कोणतेही ओळखपत्र/ आरोग्य पत्र/ राज्य आरोग्य हमी सोसायटीने ठरविल्यानुसार निश्चित केली जाईल.

२) प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेतील लाभार्थी: सामाजिक, आर्थिक व जातनिहाय जनगणना, २०११ मध्ये नोंदीत कुटुंबांतील सदस्य प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेतर्गत अंगीकृत रुग्णालयात संगणकीकृत ई-कार्ड व फोटो ओळखपत्र दाखवून लाभ घेऊ शकतात. प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेतर्गत एका राज्यातील रुग्ण देशातील दुसऱ्या कोणत्याही राज्यातील अंगीकृत रुग्णालयांत जाऊन शस्त्रक्रिया/उपचारांचा लाभ घेऊ शकतो.

• पात्रता निकषाच्या कागदपत्रासोबत स्विकारण्यात येणाऱ्या वैध ओळखपत्रांची यादी :

पॅन कार्ड	वाहनचालक परवाना	मतदार ओळखपत्र	दिव्यांग प्रमाणपत्र
शाळा/कॉलेज ओळखपत्र	पासपोर्ट	स्वातंत्र्य सैनिक ओळखपत्र	रा.गां.जी.आ.योजनेचे ओळखपत्र
आधार कार्ड / लाभार्थ्यांच्या फोटोसह आधार नोंदणीपत्र		फोटोसह राष्ट्रीयकृत बँकेचे पासबुक	
केंद्र शासन/ राज्य शासनाने निर्गमित केलेले जेष्ठ नागरिक ओळखपत्र		सैनिक कल्याण बोर्डकडून वितरीत केलेले सैन्यदलातील माजी कर्मचारी असल्याचे प्रमाणपत्र	
सागरी मच्छिमार असल्याचे ओळखपत्र (कृषी/ मत्स्यव्यवसाय विभाग महाराष्ट्र शासन यांची वितरीत केलेले)		राज्य शासन/ केंद्र शासनाने वितरीत केलेले अन्य कोणतेही ओळखपत्र	
ओळखपत्राचा पुरावा म्हणून आधार कार्डचा आग्रह धरण्यात येईल आणि आधार कार्ड/ क्रमांक उपलब्ध नसल्यास, आधार कार्ड तयार करण्यासाठी स्विकारण्यात येणाऱ्या कागदपत्रांपैकी कोणतेही कागदपत्र स्विकारण्यात येतील.			

वार्षिक विमा संरक्षण मर्यादा :

महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना (MJPJAY)::

१. ९९६ उपचारांकरिता प्रति कुटुंब प्रति कुटुंब ₹१,५०,०००/- पर्यंतचे तर मुत्रपिंड प्रत्यारोपणासाठी ₹ २,५०,०००/- विमा संरक्षण अनुज्ञेय.

२. कुटुंबांतील एक किंवा सर्व सदस्य उक्त मर्यादेत लाभ घेऊ शकतात.

आयुष्मान भारत – प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (AB-PMJAY):

१. १२०९ उपचारांकरिता प्रति कुटुंब प्रति वर्ष ₹ ५ लक्षापर्यंत आरोग्य कवच.
२. देशातील कोणत्याही राज्यातील अंगीकृत रुग्णालयात उपचार घेण्याची सुविधा.
३. कुटुंबांतील एक किंवा सर्व सदस्य उक्त मर्यादेत लाभ घेऊ शकतात.
४. ₹ १.५ लक्षापर्यंचे विमा संरक्षण विमा कंपनीमार्फत तर ₹ १.५ लक्षापुढील ते ₹ ५ लक्षापर्यंतचे कवच राज्य आरोग्य हमी सोसायटीमार्फत हमी तत्वावर पुरविण्यात येते.

उपचारांचा समावेश:

- एकत्रित योजनेतर्गत अंगीकृत रुग्णालयांमध्ये निवडक ३४ विशेष सेवा प्रकारांतर्गत शस्त्रक्रिया व चिकित्सा यावरील निःशुल्क उपचार.
- महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजनेमध्ये ९९६ शस्त्रक्रिया/चिकित्सा/उपचार आणि १२१ शस्त्रक्रिया पश्चात सेवांचा समावेश.
- प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजनेतर्गत १२०९ शस्त्रक्रिया/चिकित्सा/उपचार (म.ज्यो.फु.ज.आ. योजनेतील ९९६ उपचार + अतिरिक्त २१३ उपचार) समाविष्ट असून यामध्ये १८३ (म.ज्यो.फु.ज.आ. योजनेतील १२१ सेवा + अतिरिक्त ६२ सेवा) शस्त्रक्रिया पश्चात सेवांचा (follow up packages) अंतर्भाव.

अ.क्र.	विशेष सेवा प्रकार	अ.क्र.	विशेष सेवा प्रकार
१	जळीत	२	हृदयरोग
३	हृदयरोग शस्त्रक्रिया व उपचार	४	आकस्मिक सेवा
५	त्वचारोग	६	अंतःस्त्राव संस्थेचे विकार
७	कान, नाक व घसा रोग	८	सर्वसाधारण औषधशास्त्र चिकित्सा
९	सर्वसाधारण शस्त्रक्रिया	१०	व्याधी चिकित्सा
११	संसर्गजन्य आजार	१२	इंटरव्हेन्शनल रेडिओलॉजी
१३	जठरांत्रमार्गाचे रोग	१४	कर्करोगावरील औषधोपचार
१५	नवजात व बालरोग वैद्यकीय व्यवस्थापन	१६	मुत्रपिंड विकार
१७	मज्जातंतूचे विकार	१८	मज्जातंतूच्या विकारावरील शस्त्रक्रिया
१९	स्त्री रोग व प्रसूती शास्त्र	२०	नेत्ररोग शस्त्रक्रिया
२१	अस्थिव्यंग शस्त्रक्रिया	२२	बालरोग शस्त्रक्रिया
२३	बालरोग कर्करोग	२४	प्लास्टीक सर्जरी
२५	आस्कमिक वैद्यकीय उपचार	२६	कृत्रिम अवयव उपचार
२७	फुफ्फुसांच्या आजारावरील उपचार	२८	किरणोत्सर्गाद्वारे कर्करोग चिकित्सा
२९	संधिवात संबंधी उपचार	३०	जठर व आंत्र विकारांच्या शस्त्रक्रिया
३१	कर्करोगाच्या शस्त्रक्रिया	३२	मुत्रवह संस्थेच्या विकारांवरील शस्त्रक्रिया
३३	मानसिक आजार	३४	जबडा व चेहऱ्याच्या अस्थीवरील शस्त्रक्रिया

- शस्त्रक्रिया व उपचारांची यादी व त्यांचे पॅकेज दर - www.jeevandayee.gov.in >operational guidelines वर उपलब्ध.
- एकत्रित योजनेतील ९९६ उपचारांपैकी १३१ उपचार आणि केवळ प्र.मं.ज.आ. योजनेच्या २१३ उपचारांपैकी ३७ उपचार केवळ शासकीय रुग्णालयांसाठी राखीव.
- समाविष्ट सेवा :

- सर्वसाधारण वॉर्डमधील खाटाचे शुल्क
- परिचारिका शुल्क,
- विशेषज्ञ, भूलतज्ञ व वैद्यकीय अधिकारी यांचे शुल्क
- तपासणी शुल्क, भुल, ऑक्सीजन, ऑपरेशन थिअटर व अतिदक्षता शुल्क
- शस्त्रक्रियेसाठी लागणाऱ्या साहित्याची किंमत
- औषधे व द्रव्ये, कृत्रिम अवयवाची किंमत, रक्त संक्रमणाचे दर (राज्य शासनाच्या धोरणानुसार रक्त पुरविणे),
- इन्फ्लॉट, एक्स-रे व निदान चाचण्या
- आंतररुग्णास भोजन, डिस्पोजेबल व कन्झुम्बल
- राज्य परिवहनाच्या दरानुसार किंवा रेल्वेच्या द्वितीय श्रेणी भाडे यानुसार वाहतुक खर्च (रुग्णालय ते रुग्णाचे निवासापर्यंत)
- उपचारादरम्यान काही गुंतागुंत झाल्यास त्यासह संपुर्ण खर्चाचा अंतर्भाव
- रुग्णाचा मृत्यू झाला तर रुग्णाचा मृतदेह रुग्णालयातून घरापर्यंत घेऊन जाण्याचा खर्च समाविष्ट.

अंगीकृत रुग्णालये

- सद्यस्थितीत अंगीकृत रुग्णालये – १०००
- शासकीय रुग्णालये – २८२
- खाजगी रुग्णालये – ७१८
- रुग्णालयातील संबंधित व्यक्ती – आरोग्यमित्र
- अंगीकृत रुग्णालयांच्या अधिक माहितीसाठी - www.jeevandayee.gov.in > Network Hospitals
- अंगीकरणाकरिता - www.jeevandayee.gov.in > Hospitals>Hospital Empanelment Request

योजनेतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा व कालमर्यादा

अ.क्र.	सेवा	कालमर्यादा
१	उपचार/शस्त्रक्रियेस पुर्वमान्यता	१२ तास
२	आपत्कालीन परिस्थितीत उपचारांकरिता पुर्वमान्यता	तात्काळ
३	योजनेसंदर्भात कॉल सेंटरद्वारे माहिती	२४ तास

टोल फ्री कॉल सेंटर क्रमांक:

- १) महात्मा ज्योतिराव फुले जन आरोग्य योजना - १५५ ३८८ अथवा १८०० २३३ २२००
- २) आयुष्मान भारत - प्रधानमंत्री जन आरोग्य - १४५५५ अथवा १८०० १११ ५६५

क्षेत्रीय कार्यान्वयन

- क्षेत्रीय स्तरावर क्षेत्रीय व्यवस्थापक व प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हा समन्वयक कार्यरत.
- www.jeevandayee.gov.in >staff directory येथे संपर्क तपशील उपलब्ध.